

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 5
HÄFTE 6
1918

Äkta
VADSTENASPETSAR

till utstyrslar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Greviuregatan 34 A. I. kl. 10—6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan.)

S P A R A

och använd **Gratisbakaren**
"EKONOM"! *Patent.*

Svensk uppfinning. Svenskt fabrikat.

Möjliggör bakning i hemmen utan gas
och utan någon kostnad för den erforder-
liga värmen.

Ensamförsäljare för Sverige:

**A.-B. CARL GERNER, Avd. B,
Malmö.**

Advokaten EVA ANDÉN

JURIS KANDIDAT

KVINNLIGA JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14^I vid Brunkebergstorg
RIKS 25 76 ALLM. TEL 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredning-
ar, äktenskapsförord, familjerättssaker, juri-
diska uppdrag av alla slag. Även skriftliga
förfrågningar besvaras.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN

NYTTIGASTE MÖBEL

Andrea Eneroths Högre Handarbetsseminarium

Kommendörsgatan 32, 1 tr. **STOCKHOLM** Allm. Tel. Österm. 16 18

Av Kungl. Maj:t godkänd högre lärarinnekurs på 1½ eller 2 år.

Även ettårig lärarinneutbildning. Enda tvååriga handarbetslärarinnekurs.
Högre kursen har två valfria linjer med samma kompetens. Seminariet
åtnjuter **statsanslag**, och kan därför mottaga några frielever. **Ansökan**
göres helst före den 1 juni till nytt arbetsår, som börjar 1 sept. Mottag-
ningstid varje dag 12—1. Fullständigt prospekt sändes på begäran.

Ledig annonsplats

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**SIDEN- &
MANFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

15 MARS 1918

HÄFTE 6

Icke i trötthetens tecken.

Det är alltid en mycket kritisk tid, när en idé är teoretiskt inarbetad, när dess motivering gång på gång framlagts och fullständigats, när knappast några synpunkter återstå att understryka och det sista segslitna görat blott är att hålla ut i vad som förefaller vara en ofruktbar och onödig väntan. Man får liksom tid på sig att känna hur trött man är, utan att ändå ha rätt att vila.

Denna förnimmelse i förhållande till vår rösträttsfråga blir så mycket mera kännbar just nu, när på samma gång en begynnande avveckling av världskriget börjar slå ut i faktisk realitet och man står inför nödvändigheten att nyktert jämföra de stora idéerna och förväntningarna om det, som tänktes bli förlöst ur våndan, med de verklighetsresultat, som just nu börja utfällas till historia. Vi se att fredspolitik bra nog liknar maktpolitik, nu som förr i världen. Och vi se en revolution, som rest sig för rättens skull, men som genom hela sin prägel av rättslöshet hotar med bakslag av reaktionär art. Och man frågar sig om detta av kriget tröttade släkte nu endast har att fortsätta genom reaktionernas öken utan att själv få se en glimt av sitt lovade land? Slåss med pessimism — det har varit stadigt göra för oss alla under dessa år. Men genom att man varsnat folkrättens och världsfredens

ändamål som ett oändligt valv sänka sig över den blodstänkta jorden, har det gått för sig att härda ut, trots allt. Men inför de påträngande farhågorna om att det blir ett ytterst njuggt och knapphändigt förverkligande av idealen, som verkligheten står redo att acceptera, inför detta vill det bli värre för oss än pessimism eller strid mot pessimism. Det vill bli till ett slags dov världströtthet, som ropar alla ens krafter in mot världsflykt, tystnad, ensamhet och — tankevila. När en värld ligger i grus och spillror och där inte bara är förgången verklighet utan också söndergångna ideal, som börjat komma med på grushögarna, då finns där bara två alternativ som locka en levande själ. Det ena är att i en eller annan form göra om vad som skedde i Roms historia under de första århundradena av vår tideräkning, då hela skaror av andligen starka människor var för sig med brinnande allvar drogo sig undan i öknarnas ensamhet för att bedja, begrunda och lyssna till inre röster hellre än att låta sig ryckas med i ett tomt kretslopp, där de sågo mänsko-marionetter tänka om igen utslitna tankar och hålla om igen vackra tomma tal eller utföra döda, märglösa handlingar.

Detta alternativ har skymtat fram nu som då i världströtthetens och in-

nerlighetens tecken — det skymtar alltid där det finnes

— en förtvivlans adel, som kring sänkt banér försjunken står i känslan av omätligt ve.

Men det finns också ett annat alternativ, och det är att med brinnande tro, med outsläckligt hopp och okvlig arbetsvilja gå ut i den grusade världen och bygga om den. Inte säga, att vi skola bygga om den. Inte hoppas, att den en gång kanske skall bli ombyggd. Utan ta i tu med något enda prosaiskt grustag just där vi stå, börja rödja upp och fortsätta att rödja upp, dag efter dag, månad efter månad, år efter år, ända tills det går att börja med bygget och i långsam möda bygga vidare. Och jag tror det är detta sista, som nu historien på ett alldeles särskilt sätt vill av oss kvinnor; det är detta historiens krav som medborgarrätten är en symbol för. Den är snarare det nödgande tecknet på ett heligt arbetslöfte från vår sida än någon slags belöning eller gäva åt oss.

Det kanske ännu finnes någon i eller utanför vår riksdag, som betraktar kvinnornas medborgarrätt mera som en åtrådd lockelse för ro skull, någonting som kvinnorna efterlängta som en leksak eller en sockerbit eller ett smycke, för att sedan få niga och tacka och förnöja sig över att vänligheten inte uteblev. En släng av detta betraktelsesätt har åtminstone inte förr varit överdrivet sällsynt. Och dock, om vi i detta nu stå här och vänta oss medborgarrätt, är det sannerligen icke för nöjes utan för hårt arbetes skull. Bistert allvarsamt är tidens ansikte, vi vänta oss ingen leende nick från det, vi vänta oss

en arbetsanvisning. Och skulle ingen människa lämna röst åt dess krav på oss, så gjorde det oss intet, ty tiden är sådan att vi höra själva stenarna ropa på nya krafter, nya viljor, nya dagsverkare, ny håg, ny offervillighet!

Vi ha så ofta blivit undanmotade. Vi ha kommit med hjärtan, hjärnor eller armar, och man har alltid visat oss vår begränsning, eller rättare sagt icke vår, aldrig den individuella, utan begränsning hos ett enda underligt, abstrakt och obestämt väsen med mycket bestämd artikel på slutet, den så kallade Kvinnan. Medborgerligt arbete har, så vitt jag vet, i praktiken icke utförts av Mannen, utan av många varandra sinsemellan mycket olika män, som utfört var sin individuella gärning i samhället, och just så kommer det att bli också med oss kvinnor. Ty inte heller vi äro atomer av en och samma oändligt delbara massa, om vars beskaffenhet man på förhand kan ha sin bestämda mening. Vi komma som vi äro, med våra fel och med våra möjligheter, och säga: Vi vilja ha arbetsrätt.

Och när jag nu visar på en eller annan av de stenar som ligga i vägen för ett bättre samhälle och som därför måste rödjas undan, så talar jag inte å "kvinnans" vägnar, lika litet som å "mannens"; jag talar å det krävda gör om å l e t s vägnar och vädjar till en och var att kämpa igenom sin trötthet och på nytt göra sig redo för uthålligt arbete.

Jag skall inte nu dra upp arbetsvägarna så som de te sig på de olika parti-programmen; sådana högst nödvändiga och praktiska inriktningar höra annor-

städes hemma än här och nu. Det väsentligaste synes mig icke med avseende på någon fråga här eller där vara att öka en redan förhanden varande röstnumerär med kvinnornas. Nej, det väsentliga är att bakom röstökningen kunna ställa icke det eller det pappersprogrammet eller den eller den sortens partivänner, utan människor, kvinnor som kanske intill samvetsnöd och förtvivlan stått pressade inför sin avgörelse i en fråga men som ändå, i och genom denna rösträtt, nödgats taga ett steg med alla dess konsekvenser och tvingats ifrån å ena sidan det suddigt obestämda, oavgjorda och å andra sidan från den ovederhäftigt stridbara tvärsäkerheten på — andras meningar! Detta sista förefaller så riskfritt — man har ju så många vederhäftiga bakom sig och kan gå på. Det suddigt obestämda förefaller också riskfritt — man ställer ju inte till någonting, bara underlåter att ta ståndpunkt och får följaktligen vara i fred; det första däremot, att själv avgöra för sig, är överfyllt av risk: hur lätt kan inte ett ensamt pressat samvete ta miste! Och dock är denna vågsamma väg tryggare, också under misstag och ensidighet, ty man lär sig något på den. Den som går samvetsvägen i politik blir ställd till svars både av närmare och fjärrare och tvingas att stå risken för sin övertygelse. Och det är just där det hårdaste arbetet ligger i den nya medborgarrätten, att vi ständigt måste stå villiga att bära ansvar och icke kunna slinka undan. Ty endast på det sättet vidgas i vårt land det politiska medvetandet på ett fruktbart sätt. Icke menar jag härmed att medborgar-

na skulle kunna eller ens bära nödgats ta ståndpunkt i alla frågor — det vore ju en orimlighet. Men där man måste ta ståndpunkt, där bör man veta vad man gör.

Det synes mig som skulle vår medborgarrätt ända in i de enskildaste och intimaste angelägenheter nödgas oss — och andra — till den allmänanda som nu så sorgligt brister hos hela vårt folk. För den som lever i ett samhälle, där å ena sidan vinstbegäret, å andra sidan nöden omsluter och präglar hela grupper inom samhället, där blir det för medborgarligheten till en nödgande plikt att i den dagliga hushållningen orientera sig, ta ställning i förhållande till dessa olika fraktioner. Det är sant att hela det nu gällande ransoneringssystemet, till en viss grad, rent utifrån tvingar oss att ha reda på ett samhällssammanhang, som vi förut mycket väl kunnat vara blinda för; men hur oändligt värdefullare är icke den medborgarlighet, som även utan ransoneringstvång sätter själva privathushållningen in som ett led i det stora hela, med andra ord, gör den politisk, icke i ordets trånga, låga, föörenade mening av knipslughet och fiffighet, utan i den gamla och förnyelsevärda meningen av allmänanda och samhällelighet. Där finnes i själva verket ingenting i världen som blott är privat. Ju mindre där resoneras om allmänandan, ju bättre; kunde medborgarrätten lägga den i blodet på både kvinnor och män — då behövdes inga ord i den saken, bara ständigt, självklart, allmännyttigt handlande i själva det enskilda livet. Fullt medborgaransvar, genomförbart bara inom något enda ar-

betsfält, bara inom alla Sverges rikes kök — för att nu ta ett speciellt kvinnoområde — och en omätlig förändring till det bättre skulle återverka även på andra — och andras — områden.

En annan nödvändig stats- eller samhällsgärning är att slå bro mellan "de två nationerna". Bro slås varken genom likgiltighet, välgörenhet eller genom klasskamp, allenast genom verklig kunskap om ej blott ens egen klass utan också om den andra eller de andra. Jag trodde mig höra till de bildade: genom umgänge med dem man kallar obildade har jag gjort nya upptäckter av min och andras okunnighet. Det är någonting förfärande att snälla, hyggliga, välvilliga människor kunna leva i lyx och vällevnad utan att ha den allra ringaste aning om att där i samma kvarter bo människor som svälta och frysa och sitta i mörker. Den isande likgiltigheten, som låter en förbli i ovetenhet, eller den okunniga välviljan, varmed man till äventyrs räcker över en kanhända riktigt stor slant, röja båda en brist på statssinne, lika visst som klasskampen i dess trängsta mening gör det, en brist som ingen rösträtt kan bota, om inte just kvinnor här sätta in ett mycket nödvändigt och stegrat arbete. Jag menar inte med understödsverksamhet eller dylikt, utan genom att verkligen så långt ske kan sätta sig in såväl i klassamhällets nuvarande tillstånd som i möjligheterna för hela dess ekonomiska omläggning på allmänandans och rättens grund. Jag vet väl att detta arbete förefaller många omöjligt, jag vet att vi skola stöta på fördomar såväl utom oss som inom oss

själva. Men skall inte revolution följa på revolution — och det vill ofta även säga reaktion på reaktion — och därtill också de stackars broar och vägar som redan kunde finnas rivs ned, då måste de båda nationerna lära sig förstå att det hela gagnas mindre av särvägar eller av klasskamp än av samarbete i denna fråga på rättslig väg.

Här kunde någon mena, att jag genom att ange denna arbetsväg dock gått in på något som liknar en partipunkt. Men för min del har jag utifrån praktisk erfarenhet kommit till den bestämda övertygelsen, att det leder till de ödesdigraste konsekvenser om denna sak får förbli en parti- eller klasspunkt, ett led i klasskampen i stället för en mänsklig angelägenhet, som måste angå oss alla.

Jag tror över huvud taget, att ingenting är nödvändigare än att vi få tillstånd en annan anda i alla partierna. Ty dessförutan kommer snart både allmänanda och individualitet att totalt förintas och överkorsas av partilinjalerna. Så länge inte människor av olika partier kunna mötas på samma forum i och för främjandet av mänskliga eller kommunala frågor, så länge stå vi på så oerhört låg grad av politisk kultur att det är en skam för vårt land, våra partier och oss själva. Jag tror det vore en dålig utväg ur svårigheten att för den skull gå ut ur sitt gamla parti och ställa till med ett nytt sådant — för den nämligen, som har den fördelen att kunna känna sig hemma i något parti — men jag tror att det är ett absolut nödvändigt göra, att var och en håller sitt parti eller sin press så högt i ära, att man icke å dess vägnar utan vidare utgår från sat-

sen "ändamålet helgar medlen" såsom den enda erkänt riktiga, den enda naturliga partigrundsatsen i världen. Ju högre och större ideal ens parti sätter på programmet, ju mera förnedrande måste det vara att på någon punkt se dem sjunka till pappersdekoration och hyckleri. Men ut ifrån allmänandans synpunkt blir ju en och var som icke av all makt strävar att verkligen höja den reella nivån just i det parti där han står medskyldig i detta hyckleri. Det är en oerhört enkel sak att säga och skriva — på papperet nämligen. Det är en oerhört svår sak att utföra — i verkligheten nämligen. Det är det svåraste av allt, kanhända. Ty varenda särskild punkt kan komma att kräva mer än livslångt arbete av mer än en individ. Man får sannerligen inte vara trött för att ens i den allra ringaste mån våga sig på något sådant. —

Jag tänker mig nu att mer än en av mina läsare med otålighet tänkt, att allt vad jag hittills sagt egentligen är psykologiskt-moraliska och alls icke politiska saker. Men det är just det som i samhällslivet är den värsta stötestenen av alla, att politik och moral ännu äro varandra uteslutande begrepp! Och utan att den stenen rubbas, utan att vi åtminstone sätta till all vår kraft för att rubba just den, kunna vi lika gärna vara undan från den politiska skådebanan! Ty att lyfta undan den är det enda nödvändiga. Det är den stenen som står och ropar, som den gamla folksagens sten i grönan dal!

Hur många av oss ha inte under världskrigets dagar trött den på någon punkt undanlyft, gått och väntat på den

eller den stormakten som skulle görat, som skulle få ge den positivt politiska insatsen i och för världsfred och folkrätt! Somliga väntade det av Amerika, som hunnit längst av alla stormakter i intresse för och arbete i folkrätt. Andra väntade på England. Åter andra hade åtminstone för Sverges del förväntningar på Tyskland. Åter andra voro fulla av hopp inför den ryska revolutionsregeringen! — Men åter och åter tycks det visa sig att man ännu åtminstone inte har mycket att vänta av statsrepresentationerna i det fallet — allt det gamla sitter för mycket i! Det ekar inom mig vad jag hörde en ung armeniska säga samma år kriget bröt ut: "Vi äro ett folk, som för länge se'n lärt oss att det finns ingen enda stormakt i världen att lita till". Det är som vore enda vägen den gamla svåra, att enskilda individer i de olika länderna lägga hela sitt liv ned för en ny politiks sak, för fredens, rättens och allmänandans sak, tills den äntligen en gång hos folken och regeringarna tränger igenom såsom självklar, åtminstone i teorien. Som martyrernas blod var kyrkans säd, så kanske sker ock sådden till folkrätten.

Det har så ofta framställts som en politiskt klandervärd begränsning hos oss kvinnor, att vi ej förmå skilja på sak och person, att vi ej erkänna och förstå andra filosofiska eller rättsliga idéer än dem vi sett omsatta i kött och blod. Men tänk om denna vår begränsning, så ofta beledad som en intellektuell undermålighet — tänk om själva denna begränsning här i vårt politiska arbete skulle varda till styrka i stället för till svaghet! Detta att icke

nöja sig med programpunkter, huru skarpt logiskt och juridiskt än dess möjligheter vore utformade eller organiserade, utan att de tillfullo bleve bebyggade ej blott som logiska och juridiska, utan som psykologiskt-moraliska, det är mänskliga, personliga verkligheter! Med detta enda kravet, okuvligt fasthållet på oss själva och andra, skulle vår politiska insats bli oerhörd!

Utän det kravet, med än så många goda påfund för resten, bleve insatsen ingen, i varje fall ingen ny kraftström att räkna med, utan blott multiplikation över lag av gamla faktorer.

Men att ut ifrån vår begränsning —

och styrka, (varför skulle vi icke ha mod att vidgå en begränsning som kan vandlas om i styrka?) alltid hålla det moraliskt personliga kravet levande just som politik — det vore sannerligen det mödosammaste, det tyngsta, det härligaste pliktvärv av alla — det vore som att verkligen få bära nytt liv in i stats- och samhällsvärlden.

Men det borde aldrig få ske i trötthetens tecken, utan i modets, villighetens och hälsans! Och vad man aldrig orkade för egen del eller av egen kraft eller för dess skull som redan är, det förmå kvinnor stundom — för det *Vardandes* skull!

EMILIA FOGELKLOU.

Den kungliga rösträttspropositionen.

Den väntade kungliga propositionen om politisk rösträtt och valbarhet för Sverges kvinnor på samma villkor som för Sverges män har kommit. Det är andra gången svensk regering framlägger proposition i detta syfte för riksdagen; man vågar hoppas att frågans lyckliga avgörande skall komma det att bli den sista.

Förslaget är i huvudsak detsamma som i 1912 års kungliga proposition och de allmänna grunderna för saken, som anföras, äro även hämtade därur. Härtill har kommit en översikt av de stora landvinningar kvinnosträtten under de sistförflutna åren har att anteckna: i Norge (den kompletterade rösträtten), i Danmark, på Island, i England, Nederländerna, Ungern (ännu icke behandlat

regeringsförslag), i Amerikas Förenta Stater, Canada och Australien.

I själva bestämmelserna återfinna vi det gamla konkurs- och skattestrecket, som för de gifta kvinnornas vidkommande gör hustrun beroende av mannens ekonomiska ställning och betalningsförmåga, i de fall där bo- och hemskillnad icke ordnats. Fattigvårdsstrecket åter är icke särskilt nämnt som diskvalifikationsgrund, då hustrun själfallet i lika måtto som mannen häftar för det understöd makarna kunna ha erhållit för sig och sina minderåriga barn och således enligt gällande allmänna bestämmelser går miste om sin rösträtt.

Fullmaktsfrågan äkta makar emellan har i förslaget lämnats öppen, då man väntat på professor Ernbergs utredning

av möjligheterna för den politiska rösträttens utövande utan personlig inställelse och tänkt sig att detta spörsmåls allmänna lösning även skulle avgöra frågan om äkta makars rätt att rösta för varandra genom fullmakt. Skulle fullmaktsfrågan under innevarande riksdagsperiod ej hinna till en allmängiltig lösning, utlovas emellertid en komplettering på denna punkt i kvinnorösträttsförslaget.

Lämpligheten av att göra kvinnornas rösträtt beroende av röstpliktsbestämelse avvisas på det bestämdaste under påpekande av hur invecklat och svårlost detta spörsmål är och att i intet land, där den kvinnliga rösträtten genomförts, röstplikt stadgats.

En bestämt avvisande hållning intages även mot föreslagen höjd åldersgräns för kvinnorna. Moderata kvinnors rösträttsförenings förslag i detta syfte bemötes direkt, och den åsikten uttalas att den redan föreslagna gemensamma åldersgränsen 24 år är i och för sig tämligen hög. Att i genomsnitt kvinnorna skulle i förhållande till männen vara senare utvecklade i de hänseenden som för bedömande av deras politiska mogenhet äga betydelse förkastas som ett påstående vars riktighet torde vara svårt nog att bevisa. Vad beträffar farhågorna för att släppa fram de mångtaliga kvinnorna på en gång till valurnorna påpekas att det är icke fråga om att taga med någon avskild samhällsklass med särskilda intressen och åskådningar. Liksom de nya valmännen komma från olika samhällsklasser och från olika meningsgrupper, lära kvinnorna som röstberättigade fördela

sig på de olika politiska partierna och icke bilda något särskilt block med ny och oberäknelig tyngd. Icke ens åldersstreck med temporär giltighet anses av förhållandena motiverat.

Något behov att för den kvinnliga rösträttsfrågans lösning erhålla en ny utredning, denna gång med avseende på kvinnornas fördelning i yrken, civilstånd m. m. som 1917 års konstitutionsutskott begärt, anses på intet sätt föreligga, så mycket mera som det bleve vanskligt att på grundval av en dylik statistik bedöma verkningarna av rösträttens eventuella utsträckning på ena eller andra sättet.

*

”Överallt i den kultiverade världen tränger kvinnornas rösträttsfråga sig oemotståndligt fram, stödd som den är på rättvisa och hänsyn till gagnet för det allmänna. Kvinorna i vårt land äro icke mindre än kvinnorna i andra länder mogna att utöva rösträtten. Det synes därför icke vara förenligt med rättvis och klok politik att fortfarande undanskjuta deras krav.”

Med dessa ord avslutade föredragande departementschefen motiveringen för sitt tillstyrkande att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga det utarbetade rösträttsförslaget. Kungl. Maj:t har så gjort. Må riksdagen likaledes finna det vara med ”rättvis och klok politik” förenligt att icke längre förhålla en fråga som ligger före i utrett skick, vars genomförande inte ens längre mötes av principiella invändningar från de allvarliga motståndarna och vars seger tag genom den övriga världen är ett det mest reella och odisputabla faktum.

Ett "vitalt statsintresse".

När vid 1862 års riksdag hrr Bohnstedt och Thyselius inom adeln och prästeståndet framförde kravet på att staten borde sörja även för den kvinnliga ungdomens undervisning i kostnadsfria läroverk, framkallade detta i båda stånden livliga diskussioner utmynnande i avslagsyrkanden som motiverades dels med nödvändigheten att spara med statens tillgångar, dels med att man icke stode till svars med att utsätta de unga kvinnorna för farorna av en offentlig uppfostran! Inom hemmet borde kvinnorna erhålla sin utbildning. Statsutskottet åter yttrade i ett utlåtande om de två motionerna "att statens omsorg i avseende på den kvinnliga undervisningen huvudsakligen bör avse underhållet och den ändamålsenliga utvecklingen av sådana läroanstalter, som för bildande av lärarinnor äro erforderliga".

Det halvsekel som försvunnit sedan dess har sett mycket förändras, och när hr Björck i detta år 1918 motionerar i andra kammaren om att riksdagen ville besluta "att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om åtgärder för att statens undervisningsverksamhet må kunna utvidgas att omfatta jämväl den kvinnliga ungdomen, samt framlägga förslag i ämnet", torde inga stämmor orda om ur offentlig undervisning resulterande faror för de unga kvinnorna. Redan sedan länge är dessas skoluppfostran, utanför hemmet, en prövad och

god befunden nödvändighet. Bättre står sig, ännu i dag som är, argumenteringen att det måste sparas med statens tillgångar — när det gäller kvinnorna. Som bekant har staten i fråga om den kvinnliga undervisningen icke gått längre än till anslag som hjälp åt enskilda skolor — Högre Lärarinneseminariet och Statens Normalskola undantagna. Visserligen ett alltjämt växande understöd åt den enskilda företagsamheten, de år 1874 beviljade första 30,000 kronorna ha årligen ökats, tills vi nu äro uppe i 400,000, men dock alltjämt inte mera än att de unga flickornas skolutbildning ställer sig avsevärt mera ekonomiskt tyngande för föräldrarna än gossarnas. Detta såväl direkt genom de högre skolavgifterna som genom att landsortsstädernas flickskolor i ringa utsträckning bjuda möjligheterna för studiernas fullföljande till studentexamen. Endast i nio städer, Stockholm då medräknat, finnas kvinnliga läroverk med dimissionsrätt. Inte ens normalskolekompetens står för övrigt landsortens kvinnliga ungdom i regel till buds, i de mindre städerna har man ju icke mäktat de 8-klassiga flickskolorna.

Det är med beaktande av dessa förhållanden som hr Björck nu påkallar statens plikt att även sörja för den kvinnliga undervisningen. Han gör det med motivering av att det är ett av de vitalaste statsintressena att sörja för alla de uppväxande medborgarna, oavsett deras kön och samhällsställning, och att

det är orimligt att i längden lämna flickornas skolundervisning i enskildas händer. Ur rättvisesynpunkt menar han även att målet är klart: "anordnande av en statsundervisning, som möjliggör för alla samhällsmedlemmar att under samma yttre betingelser i statens anstalter vinna såväl allmän medborgerlig fostran som specialutbildning för den blivande verksamheten i livet."

Med anledning av motionerna vid 1862 års riksdag om statsskolor för flickor skriver Esselde i Tidskrift för Hemmet att man torde kunna hoppas att inom loppet av några få år en ny era skall gry för den svenska kvinnan, då hon i kostnadsfria, av staten underhållna läroverk skall kunna inhämta nödig kunskap. Det gestaltade sig ej så. Den enskilda företagsamheten och den enskilda offervilligheten blev för en nog så lång tid framåt vad Sverges unga kvinnor hade att tacka för att över huvud taget möjligheter öppnade sig för dem att förvärva ett allmänt mått av vetande. Men kvinnlig energi och organisationsförmåga lyckades att på ett så utomordentligt sätt arbeta fram ett gediget och verkligt högtstående undervisningssystem att de svenska flickskolorna, med den ekonomiska hjälp de efter hand sedan erhållit från stat och

kommun, nått en nivå som från auktoritativt manligt pedagoghåll fått sitt välförtjänta erkännande. Frågan om den statliga undervisningens utsträckande till flickorna ligger av detta skäl icke så enkelt som på ett tidigare stadium, då ännu icke en självständig och god grund lagts för flickundervisningen. Som särdeles komplicerat problem ter sig nu statens övertagande av undervisningsverksamheten. Man måste tyvärr fråga sig om med det goda som bjuder sig genom de utsträckta, billigare kunskapsmöjligheter, som statsundervisningen skulle medföra, icke det enda skulle medfölja att nu vunnna, verkligt hög standard för den kvinnliga skolundervisningen i viss mån kunde komma att sänkas?

På denna rent pedagogiska fråga kunna vi inte för tillfället närmare ingå. Denna oerhört viktiga och till sina verkningar djuptgripande sak lär säkerligen komma att dryftas av auktoriteter på området. Ett synes dock nödvändigt och av vitalt intresse: att åt mängden av Sverges kvinnliga ungdom på det ena eller andra sättet må givas samma förmåner som åt den manliga i fråga om uppfostran och utbildning. Statens plikt härvidlag är tydlig och ofrånkomlig.

ELLEN KLEMAN.

Birgitta.

En stund i minnenas helgedom.

Skriv något om Birgitta åt oss!"
Nej, det är ej min sak att måla med pennan.

Men jag kan ej komma ifrån den rösten och kanske än mindre förjaga ur min tanke de lysande ögon som så tillitsfullt strålade emot mig där i den underbara minnets helgedom som nu ordnats i Historiska museet på Nationalmuseum. Ända hit i den gamla medeltidsborg, dit jag nu återvänt, mitt ibland dess tigande minnen ser jag de ögonen lysa: "Säg oss, vad du sett av Birgitta!" —

Ja — men då måste du försöka följa mig in i medeltiden — — — — Låt oss gå bort en stund från denna "de små själarnas tid" med sin själviskhet och Mammonsdyrkan. Därinne i Birgittautställningen, där är stillhet och ro. Låt oss lyssna till Tystnadens röst inför hennes bild, om vilken det står i kanonisationsbullan: "hon har aldrig kallat det onda gott eller det goda ont, har aldrig gjort ljus till mörker eller mörker till ljus". Röda rosor, den hemliga vishetens symbol, lysa där, vita liljor, helgonens blommor, dofta där, och ljusreflexer bryta sig i guldgrunden bakom helgonbilderna som förr från altarnas vaxljus. För första gång kan här det protestantiska Sverge se samlade föremål som tillhört eller som på annat sätt bära vittne om heliga Birgitta, den mäktiga "sierskan från Norden", vars namn blivit med guldpennan inskrivet i helgo-

nens bok och vars röst nått ut över hela kristenheten och — ännu ej helt tystnat. Där finns det konstnärligt intressanta, sköna altarskåpet som en gång prydde klosterkyrkans högaltare i Vadstena. Mitt på golvet, framför altarskåpet, står den kista i vilken hennes kvarlevor fördes av dottern Katarina och sonen Birger, biktfaderna och några vänner en decemberdag 1373 från Rom den långa, mödosamma vägen hem till Sverige. Färden gick över Ancona till Triest, genom Steyermark, Tyrolen, Kärnten, Böhmen, Mähren, Polen, Preussen till Stralsund. Därifrån sjöledes till Sverige, då skeppet styrdes efter en lysande stjärna som ledde kosan till Söderköping, så att pilgrimerna lyckligt undgingo "vitaliebröderna", vilka den tiden gjorde Östersjön osäker för sjöfarande. Ett halvt år hade den färden tagit. Vid midsommartid 1374 kommo de till Linköping, där Nicolaus Hermannii, som en gång varit informator för Birgittas och Ulfs barn, då var biskop och vilken skrivit den sköna hymnen "Rosa rorans bonitatem", kanske just för det högtidliga mottagandet av de dyrbara relikerna av henne som han mindes såsom den unga, livfulla, av lycka och snille strålande frun på Ulvåsa. Med sitt prästerskap slöt han sig till processionen som växte sig större och större ända till framkomsten till Vadstena kloster den 4 juli; där i klosterkyrkan skulle enligt Birgittas önskan hennes ben

få sitt vilorum. Från hela Sverge strömmade skaror till för att bedja vid de relikerna som dyrkade benen och lyssna till de underbara ting som biktfäderna hade att förkunna dels från hemfärden, dels från den långa tid av omkring ett kvartsekel som Birgitta bott i Rom.

Från det hus som Birgitta ägde och bebodde i Rom finns fotografier att se. Det kallas än i dag Casa di S:ta Brigida, och den dag i dag som på Birgittas tid komma kvarterets fattiga till hennes hus och deltaga i mässa och vesper i hennes kapell. Där är Birgitta ej glömd. Men de, som hålla hennes minne levande, äro främlingar. En svensk birgittinernunna, syster Elisabeth, sökte för några år sedan inreda "ett litet Sverge" där i sin andliga moders hus, men utan stöd från hemlandet måste hon uppgiva försöket. Det birgittinerkloster hon sedan trots alla svårigheter lyckats bilda i Rom (och varav även visas några fotografier) ligger "utanför muren" på Campagnan. Något "Sverge" finns ej mer i Birgittas hus. När man nu beträder gångna tiders mål för så många svenska pilgrimer och sändebud, är det som att besöka — vad som varit.

Men i bokrummet å utställningen finns en bok, en helt liten, som gör ett starkt levande intryck. Författaren till boken var Bernhard av Clairvaux, och den ser sliten ut. Den boken har vilat i heliga Birgittas hand, hennes ögon ha sett detta samma som våra ögon nu se. Är ej det som att nå hennes levande hand genom seklerna? Är det ej som att känna blicken, den djupa inåtvända och dock så klara vakna, ur hennes

ögon, som dagligen ur den boken hämtade uppbyggelse för sin sökande, kämpande eldsjäl!

Hennes historia finns skildrad i fyra målningar på två dörrar till ett altarskåp från Appuna. Första målningen, en bild från barndomstiden på Finsta, visar oss den lilla 10-åriga jungfrun, då hon en natt i fastlagen i en uppenbarelse ser den Korsfäste och hör honom säga: "Se hur jag blivit plågad", och på sin bävande fråga: "O, min dyre Herre, vem gjorde dig detta?" får det svaret: "Alla de, som glömma mig och förakta min kärlek". Den synen glömdede hon aldrig, den gav hennes liv dess riktning. Jordisk lycka, ära och makt kom ju på hennes lott i en grad som kanske det blir blott ett fåtal beskärt, men när hennes plikter som maka och mor voro fyllda, då Ulf var död och barnen vuxna och försörjda, då lämnade hon allt för att helt ägna sig åt Hans tjänst, som den natten i fastlagen lät henne ana något av den makt som — tror allting, hoppas allting, lider allting och aldrig upphör. I levande liv måste hon få omsätta sin tro. — Andra bilden är hämtad från Ulf-åsatiden. Med sin make Ulf gjorde hon pilgrimsfärd till aposteln Jakobs grav i S:t Jago di Compostella i Spanien. På målningen framställes hon med sju kronor på huvudet och kedjor som av blodsdroppar gå från ovan till hennes mun och sedan därifrån till en knäböjande skara omkring henne. En munk i hennes och Ulfs följe hade en sådan syn, då han en dag var försänkt i bön vid aposteln Jakobs grav, och han hörde då en röst säga: "de sju kronorna som

du ser på Birgittas huvud äro en bild av den sjufaldiga nåd som jag vill giva henne, och för att du skall veta att denna syn är dig ingiven av sanningens och ej av lögnens ande, skall du bliva fri från din sjukdom", vilket även skedde. — Den tredje tavlan visar oss Birgitta i Rom, som "sierskan från Norden", lyssnande, med pennan i handen, färdig att nedskryva vad Kristus och Jungfru Maria uppenbara för henne. — Den fjärde målningen — där är hon den sjuka, ensamma, prövade, från sin pilgrimsfärd till det heliga landet återkomna 70-åriga Birgitta, i bön lyssnande efter Honom, som hon ej kan se, ty som en sista prövning har han dolt sig för henne de sista månaderna av hennes jordevandring. — Mellan dessa bilder ligger hennes mäktiga livsgärning, som än i dag måste kunna fylla hennes landsmän med glädje över att hon är svensk — ty hon ej blott var, hon är.

Har du varit i Assisi? Det är över 700 år sedan S:t Fransiskus, "Guds lille fattige", trampade dess gator och vägar, men det kunde så väl vara blott sju år i stället för sju sekler, så är hans minne där levande och mäktigt. En ung Assisibo, en son av folket, visade mig den gamla domen. Till sist fäste han min uppmärksamhet vid dopfunten och sa: "i denna dopfont äro alla Assisibarn döpta, där är den helige Fransiskus döpt och — där är jag också döpt". Den djupa ansvarskänsla som röjdes i dessa enkla ord och det gripande allvar varmed de utsades, gav dem en innebörd som jag aldrig glömmet. "Alla Assisibarn" — ja — alla

kristna barn sedan vår tideräknings början döpta i samma heliga namn, till samma den allsmäktiga kärlekens brödraskap — hur borde ej den värld vara härlig, där de leva — — —

Vi alla svenska män och kvinnor, döpta i samma heliga namn — o, kunde vi inför heliga Birgittas bild hålla i minne att vi äro döpta till samma den allsmäktiga kärlekens stora brödraskap som hon. Sätta in vårt liv på att vinna den makt som "tror allting, hoppas allting, lider allting och aldrig upphör". Och genom den makten lära förstå: "Guds rike består icke i ord, utan — i kraft".

Gripsholms slott 9 mars 1918.

EMILIA LÖNBLAD.

Förbunds-kretsarnas årsmöten.

Fredrika-Bremer-Förbundets samtliga kretsar ha nu hållit sina årsmöten. De förrättade styrelsevalen ha därvid utfallit sålunda:

I Malmö-kretsen omvaldes de avgående styrelsemedlemmarna fruarna A. Hultgren och E. Quensel, fröknarna A. Eurenus och N. Uddenberg, e. o. hovrättsnotarien fröken E. Nilsson och rektor P. Isberg. Revisorer blevo fröknarna H. Arvidius och M. Munch av Rosenschöld med lektor A. Rosén och fröken E. Svensson som suppleanter.

I kretsen Lund med omnejd omvaldes likaledes de avgående styrelseledamöterna docent H. Borelius, ordf., fröken H. Möller, vice ordf. och mötesvärdinna, fru C. Eklundh, sek., fröken Elna Persson, kassaförvaltare, fru E. Sjövall, mötesvärdinna, fru

A. Herrlin, fru M. Holmström-Ingers, fru M. Backman, fröken M. Ljunggren och fru S. Nilsson-Ehle.

I Hälsingborgskretsen omvaldes fröknarna L. Deshayes, M. Platen, S. Rosentwist, A. Svensson och S. Wennberg, fru N. Holmstrand och lektor E. Schiött.

I Arvikakretsen fröken A. Indebetou, ordf., fru J. Wallenström, v. ordf., fröken S. Brink, kassaförvaltare, fröken E. Collin, sekr., samt fru S. Wallgren med fruarna H. Jönson, E. Lundqvist och G. Rogstadius som suppleanter. Revisorer fru H. Winblad och fröken B. Öberg. Revisorssuppleanter fruarna H. Indebetou och A. Renvall.

I Linköpingskretsen fröken A. Arwedson, ordf., fru M. Tollin, sekr., fröken J. Wallerstedt, kassaförvaltare; övriga medlemmar fruarna A. Ekman och H. de Frese, friherrinnan L. Palmqvist och fröken M. Wigander.

I Strängnäs-kretsen fruarna H. Kantzow, L. Philipson och U. Queckfeldt samt fröknarna E. Rydberg och E. Sack.

Styrelsen för den nybildade kretsen i Göteborg har följande sammansättning: fru M. von Sydow, ordf., fröken Th. Kullgren, v. ordf., fröken K. Fjetterström, sekr. och kassaförvaltare; övriga medlemmar fru L. Kjellberg och fröken A. Lönnerblad. Suppleanter blevo fruarna A. Levisson och K. Wikander. Till revisorer valdes fröken F. Hjertberg och fru M. Wallenius samt till deras suppleanter fru T. Motell och fröken J. Oterdahl.

Stockholms F. K. P. R:s resolutionsmöte. Raden av rösträttsmöten som komma att hållas över hela landet med anledning av den kungliga röst-

rättspropositionen inleddes med Stockholms F. K. P. R:s möte fredagen den 8 dennes i K. F. U. M:s stora sal. I en orienterande översikt, 1912—1918, redogjorde friherrinnan Ebba Palmstierna för den kvinnliga rösträttsfrågans läge från och med 1912 års kungliga proposition till den nu för riksdagen framlagda. Teol. kand. Emilia Fogelklou talade om de personliga verkligheter som det politiska medborgarskapet innebär för kvinnorna. Föredraget återfinnes under rubriken *Icke i trötthetens tecken* på annat ställe i detta häfte. Till sist antogs enhälligt den för mötet framlagda resolutionen:

I denna tid av yttre och inre oro känna vi, Sverges rösträttsintresserade kvinnor, ett starkt behov att stå solidariska med våra män, fäder, söner och bröder för att värna om vårt fosterlands yttre säkerhet och inre utveckling, och det har varit förödmjukande och bittert att icke ha fått göra detta under fullt medborgaransvar.

Under trycket av samma oro ha allt flera länder i Europa och Amerika antingen redan upptagit kvinnorna bland fullmyndiga medborgare eller förbereda denna reforms genomförande.

Vi äro Sverges regering djupt tacksamma för den kungliga propositionen om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor som den i dagarna framlagt. Avgörandet ligger nu hos svenska riksdagen, och vi hoppas och vänta att båda kamrarna måtte inse att kvinnorna i vårt land icke mindre än kvinnor i andra länder äro mogna för medborgarrätten och att vidare dröjsmål endast länder till skada för svenskt statsliv ävensom för svenska kvinnor.

Vi yrka därför att 1918 års riksdag fattar beslut om politisk rösträtt och valbarhet åt Sverges kvinnor.

Betalas kvinnor lägre löner än män för lika arbete?

I.

Den ställda frågan är ej lätt att besvara. Härför kräves en utredning som visar ej blott gängse löner utan även kvinnornas prestationsförmåga kvantitativt och kvalitativt i förhållande till männens arbete inom de arbetsområden, där både män och kvinnor syselsätts. Emellertid finnes icke någon sådan utredning, varför det nu icke kan givas ett uttömmande svar på frågan. Nedanstående är några randanteckningar, ett försök att i några detaljer belysa spörsmålet.

Innan fackorganisationerna tillkännat sig något inflytande på arbetsvillkoren bestämdes lönerna av arbetsgivarna med hänsyn endast till rådande tillgång och efterfrågan av arbetare. Konkurrensen var starkast bland de för påtryckningar minst motståndskraftiga arbetarstyrkorna av kvinnor och barn. Härtill bidrog även den allmänna uppfattningen att betalningen till kvinnor ej utgick till självförsörjande personer, utan endast utgjorde ett tillskott till familjens uppehälle. När flera medlemmar av en familj arbetade å fabrik hette det oftast att deras samlade inkomst var för hög. Om avprutning av mannens lön då ej kunde göras, gick nedpressningen ut över kvinnornas löner som på grund härav blevo väsentligt lägre än männens.

Vad här sagts om kvinnornas löner i

industriellt arbete gäller även för kvinnoarbetet inom andra verksamhetsområden. De kvinnliga affärsbiträdena avlönas i allmänhet mycket lågt, och desamma kan nog med en del undantag sägas även om de kvinnliga kontoristernas löner.

Inom hemindustrien äro förhållandena helt oreglerade och okontrollerade. Det hemindustriella arbetet utföres i huvudsak av kvinnor. Den undersökning Socialstyrelsen gjorde för något år sedan om hemarbetet gav en dyster bild från de eländas värld.

I sitt arbete att söka förbättra arbetarnas ekonomiska ställning har den svenska fackföreningsrörelsen alltid strävat för åstadkommande av lika löner för lika arbete och även sökt få denna princip tillämpad på kvinnornas arbete.

I anledning av inkomna motioner uttalade Landsorganisationens kongresser åren 1909 och 1917, "att det bör tillkomma fackföreningar och förbundsstyrelser att vid upprättande av kollektivavtal se till att det blir fastställt samma lön för kvinnor som för män, då fullt lika arbete förekommer." Några bindande beslut om åläggande för fackorganisationerna att ställa och vidhålla några vissa bestämda krav i frågan ansåg sig kongressen däremot ej kunna fatta. Det är icke nog med att ha öp-

pen blick för och vilja hävda en rättfärdig princip, i den sociala kampen kräves det även att härför ha den nödvändiga styrkan.

Vad som bland annat gjort det svårt att få upp lönerna för kvinnorna är deras obenägenhet för deltagande i organisationsarbete.

År 1900 funnos anställda inom egentligt fabriksarbete, i runt tal, 11,000 kvinnor under och 40,000 över 18 års ålder. Av dessa tillhörde endast 26 arbetarnas fackliga Landsorganisation. Det kvinnliga medlemsantalet har dock sedan så småningom ökat så att förhållandena nu ställa sig bättre.

Enligt den officiella statistiken voro år 1915 — det senaste år för vilket statistiska uppgifter föreligga — i egentligt fabriksarbete anställda 297,000 män och 67,000 kvinnor och inom hantverk 43,000 män och 7,000 kvinnor. Tillsammans 340,000 män och 74,000 kvinnor, varav 14,000 yngre än 18 år. Kvinnorna utgöra sålunda cirka 18 % av hela arbetareantalet.

Till Landsorganisationen voro i fjol anslutna 180,000 medlemmar, varav 13,000 kvinnor. Härtill komma så de som äro organiserade i utom Landsorganisationen stående fackförbund. De manliga medlemmarna i Landsorganisationen utgöra ungefär 50 % av hela antalet manliga arbetare, medan de organiserade kvinnorna endast utgöra något över 17 % av de inom industri och hantverk sysselsatta kvinnorna. Inom vissa yrkes- eller arbetargrupper är naturligtvis organisationsprocenten både för män och kvinnor högre och kan uppgå ända till 100 %, medan andra

grupper äro helt i saknad av organisation.

Av de anförda siffrorna framgår tydligen svårigheterna för fackföreningarna att kunna genomföra en allmän och rättvis avvägning av lönerna i enlighet med beslutade riktlinjer.

I en följande artikel skall en del uppgifter lämnas om huru förhållandena ställa sig inom några yrken där både kvinnor och män äro sysselsatta.

ARVID THORBERG.

Det frivilliga barnavårds- mannaskapet.

Barnavårdsbyrån i Stockholm anordnade den 8 mars ett möte å Läkaresällskapets lokal för att diskutera frågan om det frivilliga barnavårdsmannaskapet samt väcka allmänhetens intresse för att åtaga sig dylikt uppdrag. Mötet var synnerligen talrikt besökt och bland de närvarande märktes ett stort antal representanter från olika sociala verksamhetsfält samt andra sakkunniga.

Det första inledningsföredraget hölls av mötets ordförande, redaktör G. H. von Kock som gav en orientering över den nya lagens innehåll och betydelse samt uppdrog linjerna för den praktiska tillämpningen. Han sade sig väl förstå att mången kände sig avskräckt från att påtaga sig barnavårdsmannaskap på grund av de därmed förenade svårigheterna och det stora ansvaret, men framhöll att de förra i hög grad underlättas genom de olika rådgivande institutioner som finnas. En stor tillslutning av frivilliga medarbetare var vad man nu hoppades på, så att man icke riskerar att lagen i brist på tillräckliga krafter ej blir effektivt tillämpad.

Barnavårdsmännens instruktör, regi-

strator N. Moureau, gav därefter en klar och sakrik framställning av det rent tekniska arbete som åligger barnavårdsmannen samt upplyste om de olika utvägar som finnas för att på bästa sätt ordna för barnet och modern, särskilt framhållande den stora vikten av att dessa sammanhållas.

Sista talare var fröken Ebba Pauli. Fröken Pauli vände sig särskilt till kvinnorna och påpekade att för dessa, som så länge förgäves kämpat för att komma med i medborgararbetet, nu äntligen öppnats en väg till ett nytt stort arbetsfält, där den personliga insatsen kan göra sig verkligt gällande, och hon uttryckte den förhoppningen, att kvinnorna i stor utsträckning skulle hörsamma den vädjan att taga sig an saken som utgår från den nya lagen själv. Visserligen kan invändas: det finns ju avlönade barnavårdsmän som säkrare och med mera kompetens kunna utföra arbete. Men dessa torde bli pålagda en stor arbetsbörda, menade fröken Pauli, och detta kan menligt inverka på kvaliteten av arbetet. Till detta behövs tid, en barnavårdsman kan ej utföra sitt verk tillfredsställande under trycket av brådskan. Ju större förväntningar man ställer på den nya lagen, desto mera hoppas man på att de frivilliga krafterna i stor utsträckning skola medverka i den stora medborgargärningen.

Efter de tre inledningsföredragen följde en mycket givande och saklig diskussion, av vilken det framgick att frågan omfattas med stort intresse.

Ett av de mest vägande inläggen gjordes av fröken Anna Lindhagen, som ansåg att den avlönade barnavårdsmannen bör bli regeln, den frivilliga undantaget. Fröken Lindhagen menade att åt-

minstone barnfäderna hellre underhandlade med en tränad tjänsteman än en privat person ur till exempel en annan samhällsklass. Man borde utforma systemet så att folk trivdes med det, och allmänheten borde sättas i tillfälle att välja. Skulle antalet avlönade barnavårdsmän behöva utökas, komme nog stadsfullmäktige att ställa medel till förfogande. Då varje fall skall behandlas individuellt, kan dock, menade hon, den frivilliga kraften många gånger vara önskvärd.

Professor Jundell ville lägga huvudvikten vid de frivilliga, men ansåg att agitationen härför borde bedrivas mera personligt, ej å möten. Vidare borde barnavårdsmannen vinnlägga sig om att besvara så litet som möjligt när han märker sig vara överflödig.

Ett förslag att den ordinarie barnavårdsmannen skulle assisteras av yngre frivilliga bemöttes av kyrkoherde Lindhagen, som fastslog det olämpliga i att vederbörande besvarades av mer än en person.

En talare trodde att institutionen skulle bli mycket impopulär om barnavårdsmännen skulle rekryteras endast ur överklassen. Häremot invände hr von Koch, att man kunde tänka sig ett system liknande det i Norrköping befintliga, s. k. vårdarepersoner, 4 à 500 ur skilda klasser, vilka ha till uppgift att stödja nödställda familjer. Registrator Salomon ansåg att barnavårdsmannen bör stå något över ur klassynpunkt för disciplinens skull.

En del personer antecknade sig omedelbart som frivilliga hjälpare i det maktpåliggande och viktiga arbetet.

CECILE STRÖMER.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 4: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6: —; $\frac{1}{2}$ år kr. 3: 25; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 75. Lösnummer 45 öre. Redaktion och expedition: *48 Klarabergsgatan 11, Stockholm*. Redaktionslid: *måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3*. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsoöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetsstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Høyleverantör

Rihs 4 29 FREDSGATAN 3 :- STOCKHOLM A. T. 50 48

Sverges äldsta, största och bäst renommerade *specialaffär* i

Siden- och Ylle-Klädningstyger

Prover till landsorten sändas *gratis* och *franco*.

AKTIEBOLAGET BRISING & FAGERSTRÖM

Regeringsgatan 24 - Stockholm

Rekommenderar sitt alltid rikhaltiga lager av **Bord-, Kaffe- och Téserviser, Glas och Kristall, Husgeråd och Köksartiklar** i alla prislägen.

ANNA BENGTSONS KAPPAFFÄR

Kullagatan 21

HÄLSINGBORG
REKOMMENDERAS

Rihs tel. 1245 & 3245

Kostym- och Kapptyger.

Stort urval.

Beställningar emottages.

INNEHÅLL

Icke i trötthetens tecken. Av *Emilia Fogelklou*.

Ett "vitalt statsintresse". Av *Ellen Kleman*.

Den kungliga rösträttspropositionen.

Birgitta. Av *Emilia Lönblad*.

Betalas kvinnor lägre löner än män för lika arbete? I. Av
Arvid Thorberg.

Det frivilliga barnavårdsmannskapet. Av *Cecile Strömer*.

För kapitalister, särskilt fruntimmer, har det länge varit ett önskemål att ..... kunna överlämna vården av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning (Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10—4)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter influtna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas, varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen att inteckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.